DEVELOPING CRITICAL THINKING IN STUDENTS

Rasbergenova Guljamal Orinbay qizi

guljamalrasbergenova51@gmail.com

Sobirova Feruza Islomjon qizi

f.sobirova@uzswlu.uz

ANNOTATSIYA:

Ushbu maqolada tanqidiy fikrlashning mazmuni,asosiy tamoyillari uni ta’lim jarayonida qo’llashning ahamiyati yoritiladi.Tanqidiy fikrlashning tahlil qilish ,taqqoslash,savol berish,dalillarni baholash va mantiqiy xulosa chiqarish kabi asosiy jarayonlari o’quvchi shaxsini rivojlantirishdagi o’rni bilan birga izohlanadi.Maqola tanqidiy fikrlashning o’quvchilarning mustaqil qaror qabul qilish ,fikir yuritish va muammalarni hal qilish ko’nlikmalarini shakllantirishdagi rolini ochib beradi.Ushbu jarayon yoshlarning kelajakdagi kasbiy va ijtimoiy hayotga tayyorlasnishida muhim omil bo’lib xizmat qilishini ta’kidlanadi.Shuningdek, maqola

Tanqidiy fikrlashni ta’lim jarayonida qo’llashning usullari va strategiyalarini ochib beradi, bu esa o’quvchilarning nafaqat akademik ,balki kelajakdagi kasbiy va ijtimoiy hayotga tayyorlanishiga ham yordam beradi.

KALIT SO’ZLAR: Tanqidiy fikrlash ,tahlil,taqqoslash,savol berish, baholash,xulosa chiqarish,

ta’lim,mustaqil o’rganish,mantiq ,qaror qabul qilish,muammolarni hal qilish,

ijtimoiy hayot ko’nlikmalari ,mantiqiy xulosa,o’quv jarayoni ,dalillarni baholash.

KIRISH:

Hozirgi tez rivojlaniyatgan dunyoda tanqidiy fikrlash ta’lim jarayonining

Muhim va ajralmas qismiga aylanib ulgurdi.Talabalar faqat ma'lumotlarni

O'rganib va yodlab qolmay,uni solishtirishi,baholay olishi va asosiysi esa o'zi

Mustaqil qaror qabul qilish ko'nlikmalariag ega bo'lishi jois.Bunday kognitiv

Ko'nlikmalar yoshlarning o'qish davomidagi muvaffaqiyatini oshiradi va

Mustaqil fikrlashni mustahkamlash orqali kelajak hayotiga ham ma'lum

Bir ma'noda tayyorlaydi.

Tarixga nazar tashlasak tanqidiy fikrlash haqidagi eng qadimgi yozuvlar dastlab

Platon va Suqratning ayrim ta'limotlarida ham atab o'tilgan va birqancha ma'lumotlar ham keltirilgan.Platon va Suqratdan keyin Arastu va Sokrat tanqidiy fikrlash ta'limotini yanada takamullashtiradi .Keyinchalik ya'ni XX asrlar oxirlarida Richard Pol V K.Beyer tomonidan ham o'rganiladi.Richard Polni fikrlashi bo'yicha

Tanqidiy fikrlash ikki to'lqinli harakat sifatida tasvirlanadi .Barri Beyer fikriga ko'ra ,tanqidiy fikrlash,aniq va adolatli hukm chiqarishni anglatadi.Ya'ni harqanday masala yoki muammolarda masalan sud ishida tanqidiy ya'ni chuqurroq o'ylanib ish ko'rilsa aybsiz odamni hayoti qutqarilishi mumkin.

Tanqidiy fikrlashning asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat:

Tahlil qilish - ma'lumotlarni ajratish,tushunish va ularning mazmunini to'g'ri anglash

Taqoslash-faktlarning o'xshash va farqli jihatlarini aniqlash,ulardan xulosa chiqarish.

Savol berish-"Nima uchun?","Qanday?","Qanday natija beradi?" kabi savollar orqali chuqurroq fikr yuritish.

Mantiqiy xulosa chiqarish-olingan barcha ma'lumotlarni birlashtigan holda asosli fikrni shakllantirish.

ISSN 2181-

Ta'limada tanqidiy fikrlashni qo'llash o'quvchini faollikka undaydi,uni mustaqil o'rganishga turlicha manbalarni tahlil qilib,to'g'ri qaror qabul qilishga tayyorlaydi. Bunday ko'nikma yoshlarning nafaqat o'quv jarayinida, balki hayotning turli jabhalarida muvaffaqiyatga erishishiga xizmat qiladi.Tanqidiy fikrlovchi shaxs o'z qarashlarini dalil-isbotlar bilan himoya qila oladi va har qanday vaziyatda mustaqil fikr yuritishga odatlanadi. Shu bois tanqidiy fikrlashni rivojlantirish bugungi ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib ,u yoshlarni kelajak hayotga tayyorlashda muhim omil sifatida qaraladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1.Facione, P.A. Tanqidiy fikrlash:Mazmuni va ahamiyati. Insight Assessment. 2015.

2.Paul, R.H. Tanqidiy fikrlash: O'quv jarayonida qo'llash usulari. Person. 2014.

3.Ennis, R.H. Tanqidiy fikrlashni o'lchashning asosiy tamoyillari. Educational Leadership. 1985.

4.Halpern, D.F. Tanqidiy fikrlashga kirish. Psychology Press. 2013.

5.Beyer, B.K. Tanqidiy fikrlash nazaryasi. Phi Delta Kappa Foundation. 1995.

6.Lipman, M. Ta'limdagi fikrlash madaniyati. Cambridge University Press. 2003.

7.Brookfield, S.D. Tanqidiy fikrlashni o'qitish metodikasi. Jossey-Bass. 2012.

8.Nosich, G. Fanlararo tanqidiy fikrlash. Pearson, 2011.

9.Kuhn, D. Mantiqiy fikrlash va dalillash ko'nikmalari. Cambridge University Press. 1991.

10.Moon, J. Reflektiv va tajribaviy o'qish nazariyasi. Routledge. 2004.